

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์กับการทำงานในการทำงานในองค์กรที่ได้รับผลตอบแทนในรูปแบบของค่าจ้างผ่านกระบวนการที่ได้มาจากการทำงานและแรงงานตามผลงานหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งงาน โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินและสวัสดิการตามแต่ละองค์กรที่จะมอบให้มากบ้างน้อยบ้างหรือไม่มีเลย

โดยอดีตที่ผ่านมา ก่อนปี พ.ศ. 2533 พนักงานทั้งประจำและชั่วคราวต่างได้รับผลกระทบต่อการทำงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อมในการทำงาน ตลอดจนค่าครองชีพ และค่าใช้จ่ายที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ค่ารักษาพยาบาลอันเนื่องมาจากการเจ็บป่วยทั้งในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานหรือนอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายที่ไม่พึงประสงค์มากบ้างน้อยบ้างสุดแล้วแต่กรณี

ต่อมาเมื่อรัฐบาลเปิดให้มีการประกันสังคมเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2533 และมีผลบังคับให้ นายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐบาล ร่วมกันเรียกว่า ไตรภาคี ต้องหักเงินเดือนจากลูกจ้างเพื่อจ่ายให้กับประกันสังคมและตั้งนิยามของลูกจ้างหรือพนักงานว่า "ผู้ประกันตน" (พระราชบัญญัติประกันสังคม 2533)

ซึ่งการประกันสังคม มีรากฐานความคิดอยู่ที่ การมีหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีพของบุคคล ดังนั้นประชาชนบางครั้งอาจต้องประสบเหตุที่ทำให้ไม่สามารถทำงานได้ ก็จะมีรายได้จำนวนหนึ่ง เพื่อการเลี้ยงชีพโดยไม่ต้องเดือดร้อนทุกข์ยากจนเกินไป โดยหลักการมีอยู่ว่า ในยามที่ประชาชนสามารถทำงานมีรายได้ปกติ จะมีการหักเงินรายได้เพียงเล็กน้อยเข้าสะสมไว้ในกองทุนประกันสังคมอย่างสม่ำเสมอและรัฐบาลจะจัดสรรเงินงบประมาณอุดหนุนสมทบด้วยในกรณีที่เงินลูกจ้าง ฝ่ายนายจ้างก็จะถูกกำหนดให้ต้องร่วมจ่ายเงินสมทบในกองทุนเท่าที่จำนวนเงินที่ลูกจ้างแต่ละคนต้องจ่าย โดยรัฐเป็นผู้รับผิดชอบบริหาร โครงการมีการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขึ้นมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารเมื่อผู้อยู่ภายใต้ขอบข่ายประกันสังคมมีเหตุที่ทำให้ไม่สามารถทำงานหาเลี้ยงชีพได้ตามปกติ เงิน

รายได้สะดุดหยุดลงและเข้าเงื่อนไขที่กฎหมายประกันสังคมกำหนด รัฐก็จะเป็นผู้รับผิดชอบจ่ายประโยชน์ทดแทนให้แก่บุคคลนั้นจนกว่าเหตุที่ทำให้ไม่สามารถทำงานได้นั้นหมดไป ✕

ดังนั้นหลักประกันสังคมจึงไม่ใช่สังคมสงเคราะห์ที่รัฐให้ความช่วยเหลือประชาชนแต่ฝ่ายเดียว แต่ยังเป็นหลักที่กำหนดให้ประชาชนช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามแนวทางการเฉลี่ยความเสี่ยงภัยร่วมกันของสมาชิก (Co-operative Risk Sharing Plan) โดยรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุน (กรมประชาสงเคราะห์, 2518: 7)

ซึ่งจากผลการดำเนินงานของสำนักงานประกันสังคมที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2538-2547 (ตารางที่ 1.1) จะพบว่าจำนวนผู้ประกันตนเพิ่มขึ้นในทุกปีเช่นในปี พ.ศ. 2538 จากอัตราเฉลี่ย 5,136,622 คน เป็น 6,646,655 คน ในปี พ.ศ. 2546

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 1.1 จำนวนผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมรายเดือน ปี 2538-2547

หน่วย : คน

เดือน	ปี พ.ศ.									
	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547
ม.ค.	4,989,259	5,241,333	5,605,431	6,078,618	5,407,424	5,698,358	5,779,591	5,871,465	6,938,421	7,441,599
ก.พ.	5,033,130	5,266,178	5,675,151	6,049,259	5,433,865	5,759,517	5,792,753	5,911,399	7,013,234	7,502,476
มี.ค.	5,073,512	5,318,698	5,716,155	6,046,984	5,441,029	5,799,679	5,804,982	5,978,822	7,064,724	7,557,715
เม.ย.	5,079,690	5,366,383	5,813,268	6,051,081	5,458,166	5,799,023	5,806,528	6,298,343	7,083,718	7,587,747
พ.ค.	5,119,092	5,430,903	5,897,409	6,057,448	5,489,429	5,822,411	5,841,223	6,591,693	7,158,068	
มิ.ย.	5,156,185	5,506,813	6,003,932	6,049,703	5,530,790	5,864,797	5,885,801	6,696,562	7,204,570	
ก.ค.	5,189,500	5,553,654	6,068,714	6,047,578	5,557,126	5,901,845	5,924,671	6,756,205	7,250,656	
ส.ค.	5,158,835	5,605,827	6,136,848	6,011,373	5,560,519	5,922,100	5,950,361	6,823,078	7,286,444	
ก.ย.	5,158,575	5,630,610	6,202,630	5,912,651	5,589,839	5,932,703	5,959,296	6,876,983	7,351,321	
ต.ค.	5,247,507	5,604,522	6,188,125	5,793,750	5,618,432	5,921,881	5,939,548	6,899,912	7,376,322	
พ.ย.	5,249,742	5,595,742	6,151,270	5,578,893	5,659,871	5,844,248	5,884,652	6,894,191	7,412,865	
ธ.ค.	5,184,441	5,589,855	6,084,822	5,418,182	5,679,567	5,810,140	5,865,208	6,900,223	7,434,237	
อัตราเฉลี่ย	5,136,622	5,048,874	5,497,167	5,510,738	5,101,649	5,395,895	5,421,514	6,014,473	6,646,655	2,507,461

ที่มา: สำนักงานประกันสังคม (2547)

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ยเฉพาะ 4 เดือนแรก

ผลกระทบที่เกิดกับผู้ประกันตนต่อการหักเงินค่าจ้างเพื่อจ่ายประกันสังคมมีปัญหามากมาย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ในอดีตนั้นผู้ประกันตนไม่เข้าใจว่าทำไมต้องหัก เงินที่หักแล้วไปไหน และผลประโยชน์ที่ได้รับนั้นคืออะไร ความไม่เข้าใจดังกล่าว ส่งผลให้เกิดช่องว่างในการหักเงินประกันสังคมคือผู้ประกันตนต้องจ่าย 3% ของเงินเดือน โดยที่นายจ้างไม่ยอมรับว่าต้องจ่ายร่วมกับลูกจ้าง

ทั้งๆที่ความเป็นจริงนายจ้างต้องจ่าย 1.5 % ลูกจ้าง 1.5 % และรัฐบาล 1.5 % แต่ในความเป็นจริงลูกจ้างหรือผู้ประกันตนไม่ทราบ ไม่รู้ หรือไม่เข้าใจ ทำให้นายจ้างส่วนใหญ่ใช้ความไม่เข้าใจหักเงินลูกจ้างทั้งหมดเพื่อจ่ายเงินประกันสังคม และปัจจุบันยังคงมีอยู่ในองค์กรต่างๆ ทั่วประเทศไทย

ผลกระทบดังกล่าวส่งผลให้ผู้ประกันตนยังคงไม่ทราบถึงกระบวนการทั้งหมดจนกระทั่งปีพ.ศ. 2540 ผู้ประกันตนเริ่มเข้าใจและเรียกร้องให้นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดชอบตามกฎหมายประกันสังคมซึ่งหากผู้ประกันตนคนใดร้องเรียนก็จะได้สิทธินั้นแต่หากไม่มีการร้องเรียนสิทธิก็จะถูกปิดกั้นจากนายจ้างเพราะข้อมูลต่างๆส่งถึงนายจ้างโดยตรง โดยที่ลูกจ้างไม่มีสิทธิรับรู้ข่าวสารและความเคลื่อนไหว กระทั่งถึงปัจจุบันสื่อต่างๆที่รัฐได้เสนอผ่านเทคโนโลยีของการสื่อสารทำให้ผู้ประกันตนรับรู้บ้าง แต่ก็ไม่มีใครกล้าพูดกับนายจ้าง

ผลกระทบอีกประเด็นกล่าวคือ ผู้มีรายได้ปานกลาง และผู้มีรายได้สูงเนื่องจากประกันสังคมมีหลักการคือ “เฉลี่ยทุกข์ เฉลี่ยสุข” กล่าวคือผู้มีรายได้มากช่วยผู้มีรายได้น้อย ผู้ที่มีเงินเดือนตั้งแต่ 5,000-15,000 บาท มีความรู้สึกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม เพราะจ่ายแพงกว่าผู้มีรายได้น้อย แต่ตนเองไม่เคยเจ็บป่วยเลยทำให้การประกันสังคมถือเป็นเรื่องสิ้นเปลือง ประกอบกับผู้มีรายได้ปานกลางถึงรายได้สูงมีประกันชีวิตประกันสุขภาพจึงมีผลทำให้กลุ่มผู้ประกันตนเหล่านี้มีความรู้สึกว่าการเอาเปรียบจากการหักเงินจ่ายประกันสังคม ซึ่งไม่ได้ผลตอบแทนโดยตรงเป็นรูปธรรมเพียงแต่รับว่าเป็น “การเฉลี่ยทุกข์ เฉลี่ยสุข” (การบริหารงานบุคคลและแรงงานสัมพันธ์ประกันสังคมยุคโลกาภิวัตน์, 2541)

ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ต้องศึกษาถึงความพึงพอใจในการจ่ายเงินสมทบของผู้ประกันตนต่อสำนักงานประกันสังคมรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกันตน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจในการจ่ายเงินสมทบของผู้ประกันตนต่อสำนักงานประกันสังคมในสถานประกอบการด้านบริการในเขตอำเภอเมืองจังหวัด เชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการจ่ายเงินสมทบของผู้ประกันตนต่อสำนักงานประกันสังคมในสถานประกอบการ
3. เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของผู้ประกันตนในสิทธิและผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจ่ายเงินสมทบต่อสำนักงานประกันสังคม
4. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการจ่ายเงินสมทบของผู้ประกันตนต่อสำนักงานประกันสังคมในสถานประกอบการ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความพึงพอใจในการจ่ายเงินสมทบของผู้ประกันตนต่อสำนักงานประกันสังคมในสถานประกอบการด้านบริการในเขตอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการจ่ายเงินสมทบของผู้ประกันตนต่อสำนักงานประกันสังคมในสถานประกอบการด้านบริการในเขตอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่
3. ทำให้ทราบถึงระดับความรู้ความเข้าใจของผู้ประกันตนในสิทธิและประโยชน์ที่ได้รับจากการจ่ายเงินสมทบของผู้ประกันตนต่อสำนักงานประกันสังคม
4. เป็นข้อมูลให้แก่สำนักงานประกันสังคมจังหวัดเชียงใหม่ในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการจ่ายเงินสมทบของผู้ประกันตนต่อสำนักงานประกันสังคมในสถานประกอบการด้านบริการในเขตอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงความพึงพอใจ ความรู้ความเข้าใจ ปัจจัย ปัญหา และอุปสรรคต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงินสมทบของผู้ประกันตน ต่อสำนักงานประกันสังคมในสถานประกอบการด้านบริการในเขตอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่

1.5 นิยามศัพท์

ผู้ประกันตน หมายถึงผู้ซึ่งจ่ายเงินสมทบอันก่อให้เกิดสิทธิประโยชน์ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

เงินสมทบ หมายถึงเงินที่เก็บจากผู้ประกันตนตามพระราชกฤษฎีกา

การประกันสังคม หมายถึงการให้นายจ้างซึ่งมีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปและมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี ไม่เกิน 60 ปี เข้าเป็นผู้ประกันตน โดยยื่นแบบแสดงรายชื่อและค่าจ้างภายใน 30 วันนับแต่วันที่มิลูกจ้างตั้งแต่ 1 คน

ลูกจ้าง หมายถึงผู้ที่ทำงานให้นายจ้าง โดยรับค่าจ้างไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร แต่ไม่รวมถึงลูกจ้าง ซึ่งทำงานบ้านอันมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย

นายจ้าง หมายถึง ผู้ซึ่งรับลูกจ้างเข้าทำงานแทนนายจ้าง ในกรณีที่นายจ้างเป็นนิติบุคคลให้หมายความรวมถึงผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลและผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลให้ทำการแทนด้วย

ค่าจ้าง หมายถึงเงินทุกประเภทที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเป็นค่าตอบแทนการทำงานในวันและเวลาหรือคำนวณตามผลงานที่ลูกจ้างทำได้ และให้หมายความรวมถึงเงินที่นายจ้างจ่ายให้ในวันหยุดละวันลาซึ่งลูกจ้างไม่ได้ทำงานด้วย ทั้งนี้ไม่ว่าจะกำหนด จำนวนหรือจ่ายในลักษณะใดหรือโดยวิธีการใดและไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร

ประโยชน์ทดแทน หมายถึงประโยชน์ทดแทนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 54 ดังต่อไปนี้

1. ประโยชน์ทดแทนในกรณีเจ็บป่วย
2. ประโยชน์ทดแทนในกรณีคลอดบุตร
3. ประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ
4. ประโยชน์ทดแทนในกรณีตาย
5. ประโยชน์ทดแทนในกรณีสงเคราะห์บุตร
6. ประโยชน์ทดแทนในกรณีชราภาพ
7. ประโยชน์ทดแทนในกรณีเกิดอุบัติเหตุและโรคอันเกิดจากการทำงาน
8. ประโยชน์ทดแทนในกรณีว่างงาน

กองทุนเงินทดแทน หมายถึงทุนที่จ่ายเป็นค่าทดแทนแก่ลูกจ้างแทนนายจ้างเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาล ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพ ค่าทำศพ และค่าทดแทนอื่นๆอันเนื่องมาจากการทำงาน

กองทุนประกันสังคม หมายถึงทุนค่าใช้จ่ายให้ผู้ประกันตนที่ได้รับประโยชน์ทดแทนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2547 ประกอบด้วยเงินสมทบจากรัฐบาล นายจ้างและลูกจ้างฝ่ายละ 5 เปอร์เซ็นต์